

Львівська
міська
рада

Музей народної архітектури і побуту у Львові
імені Климентія Шептицького

до 50-річчя від заснування

ПЕРСОНАЛІІ. ТРАДИЦІІ. ПОСТУП

Збірник доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції

18-19 вересня 2021 року

Львів-2021

Персоналії. Традиції. Поступ: Зб. доповідей IV міжнар. наук.-практ. конф. у Львівському скансені / ЛМР, Музей народної архітектури і побуту у Львові імені Климента Шептицького.
– Львів: ТзОВ «Нео Друк», 2021.

Відповідальна за випуск:

Оксана Омельчук - учений секретар

Упорядники:

Сергій Ципишев – в.о. директора

Марта Цимбровська – зав. етнографічним відділом

Тамара Дуда – зав. науково-освітнім відділом

Уляна Франків – науковий співробітник етнографічного відділу

Тамара Андрієвська – науковий співробітник етнографічного відділу

Надія Боренько – ст. науковий співробітник науково-фондового відділу

ПЕРСОНАЛІЇ. ТРАДИЦІЇ. ПОСТУП

**Збірник доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції
у Музеї народної архітектури і побуту у Львові імені Климента Шептицького**

Матеріали подано в авторській редакції

Музей народної архітектури і побуту у Львові
імені Климента Шептицького
вул. Чернеча Гора 1, м. Львів, 79014
тел. (032) 275-03-05, (068) 525-91-85
e-mail: museumlviv@gmail.com

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

У шаленому темпі сьогодняшнього життя ми намагаємося встигнути якнайбільше за найкоротші відтинки часу. Ми любимо каву о восьмій ранку, перед виходом із дому, але рідко коли просто п'ємо її, насолоджуючись смаком та ароматом. Зазвичай паралельно читаємо новини, дивлячись у *чорне дзеркало*, або ж відповідаємо на повідомлення друзів чи співробітників. Ми вибігаємо із дому до авто або громадського транспорту, а по дорозі ще ладуємо дітей до школи. Ми квапимося, без упину квапимося, день схожий на день, тиждень на тиждень, змінюються хіба погода та пори року.

Стоп! Змінюється що? Погода? Природа? Тобто залишилися лише вони, непідвладні тому темпу, в якому ми рухаємося життєвою дорогою? А якщо роззирнутися довкола? А якщо пошукати зручні зупинки обабіч цієї магістралі? А якщо звернути на бічні стежки-доріжки та подивитися, що ж там?

А там – *справжнє*, те, що ми звемо вічними цінностями. Сім'я і друзі, гори і степи, ліси і поля, річки, озера, моря, батьківська хата (як батьківщина мала) й Україна (як батьківщина велика), там наші звичаї і традиції, там дерево роду нашого, міцно вкорінене в родючу землю пращурів, зеліане у променях ласки Божої.

Ми – Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климента Шептицького пишаємося тим, що ось уже впродовж 50 років є незмінними носіями та популяризаторами вічних цінностей як для мешканців королівського міста, так і для численних та дуже очікуваних гостей. 50 років з дати офіційного, юридичного постановня нашої установи, а насправді ще більше часу ми збираємо і зберігаємо неоціненні скарби народної культури. Ми не ховаємо наші здобутки, адже Музей, як і місто Львів, відкритий для світу. Нашим завданням є не таїти знайдене, а після відповідного наукового та реставраційного опрацювання – явити його світові. Ми невимовно тішимося, коли вдається перевезти до Музею ще один великий архітектурний об'єкт, проте однаково великою є наша радість від знайденої на горіщі покинутої хати коліски, яку вдається відновити та вберегти від тліну. Ми справді щиро радіємо, коли під час музейних екскурсій бачимо здивовані очі наших відвідувачів, які дізнаються, що у нас експонується 110 пам'яток народного будівництва, що у нас одна з найбільших (якщо не у світі, то в Європі точно) колекцій сакральних споруд, що у фондосховищі нашого скансену зберігається понад 22 тисячі предметів. Ми приголомшуємо візитерів, коли повідомляємо, що давні дерев'яні будівлі (навіть величні та вражаючі храми) будували без жодного цвяха, коли інформуємо, що на покриття однієї хати йшло від 3-х до 5-ти тонн соломи, що селяни збирали покрівельний матеріал роками. Але найбільшою нашою втіхою є дитячий сміх та усмішки дорослих, коли вони мандрують зеленими стежками Музею – неспішно і безтурботно, але водночас із великою жагою до пізнання нового. Ми даруємо доторк до вічного, пропонуємо красу, спокій та тепло наших сердець, які, без перебільшення, горять Музеєм.

Щиро дякуємо нашим друзям та колегам, вітаємо усіх, хто відгукнувся на наше запрошення і став гостем на цьогорічній науково-практичній конференції, присвяченій важливому етапові музейної біографії – першому п'ятдесятиліттю. Сьогодні ми зафіксували факт багатства культурної спадщини та подвижництва і жертвності музейників, які зуміли її зберегти. Водночас маємо стратегічні плани, щоб конкурентно рухатися вперед: оцифрування фондів, розвиток інфраструктури, вдосконалення комунікаційних процесів, апробація нових методів популяризації культури. Тому, переконаний, у майбутньому Музей відзначатиме і другий, і третій, і четвертий ювілеї – завдяки зв'язку музейних поколінь, що будуть об'єднані досягненнями попередників, здобутками сучасників та успіхами нащадків.

**В. о. директора Музею
народної архітектури і побуту
у Львові імені Климента Шептицького,
кандидат історичних наук**

С. І. Ципишев

Зміст

Розділ I. Особистості в музейній історії

Тамара Андрієвська АННА ЯКИМОВИЧ - СПІВАВТОР ЕКСПОЗИЦІЇ ЛЬВІВСЬКОГО СКАНСЕНУ (ЕТНОСЕКТОРІВ «БУКОВИНА І ПОКУТТЯ»).....	10
Марія Банах, Тамара Андрієвська ЛЕМКІВЩИНІ ПРИСВЯТИВ СВОЄ ЖИТТЯ ЕТНОГРАФ І ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ ІВАН КРАСОВСЬКИЙ	20
Надія Боренько «МЕНІ ВСЕ ВІТЕР В ОЧІ ВІЯВ»... (ЖИТТЄВІ КОЛІЗІЇ ЗАСНОВНИКІВ ЛЬВІВСЬКОГО СКАНСЕНУ).....	29
Зоряна Ципишева СТЕЖКАМИ АРХИПА ДАНИЛЮКА.....	48
Уляна Франків РОЛЬ МАНДЮКА МАРКА ЮЛІАНОВИЧА У СТАНОВЛЕННІ І РОЗВИТКУ МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ І ПОБУТУ У ЛЬВОВІ ІМ. КЛИМЕНТІЯ ШЕПТИЦЬКОГО	60
Ольга Брель, Людмила Харченко МУЗЕЙНИКИ ЧИГИРИНЩИНИ. МАРТИНОВА ГАЛИНА ПАВЛІВНА	71
Олена Боряк ПРОГРАМИ-ПИТАЛЬНИКИ У НАРОДОЗНАВЧІЙ СПАДЩИНІ ФЕДОРА ВОВКА	80
Сергій Верговський НА ПЕРЕХРЕСТІ СТЕЖОК І ДОРІГ (СПОГАДИ ПРО ДОСЛІДНИКІВ І ЗАХИСНИКІВ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ)	86
Ірена Гребцова, Олег Луговий О. В. БЛЕЩУНОВ ЯК ФУНДАТОР МУНІЦИПАЛЬНОГО МУЗЕЮ ОСОБИСТИХ КОЛЕК- ЦІЙ В ОДЕСІ	95
Алла Дмитренко ЛЕСЕЗНАВЧА ФІЛОКАРТІЯ В МУЗЕЙНІЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ ТА ВИСТАВКОВІЙ РОБОТІ НАТАЛІЇ ПУШКАР	103

Людмила Назаренко УНІКАЛЬНА ЗНАХІДКА ОЛЕКСІЯ ДОЛІ – КАХЛЯНИЙ КОМПЛЕКС ПИЛИПА ЯВДАКА (ФОНДОВА КОЛЕКЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПОБУТУ УКРАЇНИ)	111

Розділ II. Збереження традиційної народної культури

Ігор Бойко ОСОБЛИВОСТІ ЗБЕРІГАННЯ СІНА НА ГОРИЩІ У КАРПАТСЬКІЙ ГІРСЬКІЙ ОБЛАСТІ	120
Олександр Васянович ПРИКАЗКИ У МЕТЕОРОЛОГІЧНОМУ КАЛЕНДАРІ ЖИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)	129
Марія Верговська ДО ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ АРХІТЕКТУРНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ «ПОЛТАВЩИНА ТА СЛОБОЖАНЩИНА» В НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗЕЇ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПОБУТУ УКРАЇНИ	137
Володимир Галайчук БЛУД У ТРАДИЦІЙНИХ ДЕМОНОЛОГІЧНИХ УЯВЛЕННЯХ УКРАЇНЦІВ (На польових матеріалах).....	146
Ірина Коваль-Фучило ПІСЕННІСТЬ ЛОХВИЧЧИНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ПОБУТУВАННЯ	161
Надія Ковальчук СВЯТО ЧУДО В ТРАДИЦІЙНОМУ КАЛЕНДАРІ МЕШКАНЦІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ	173
Анастасія Кривенко ПОСМЕРТНІ З'ЯВИ ПОКІЙНИКІВ У ДЕМОНОЛОГІЧНИХ УЯВЛЕННЯХ ВОЛИНЯН.....	181
Михайло Матійчук ГУЦУЛЬСЬКЕ ВАЛИЛО (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ).....	189
Уляна Мовна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЧО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БДЖІЛЬНИЦТВА УКРАЇНЦІВ ПОКУТТЯ (ТИПИ ВУЛИКІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВЛАШТУВАННЯ ПАСІКИ)	193

Інна Прохацька ВСЕСВІТ У ЯЙЦІ: ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ, ОБРЯДІВ, ЗВИЧАЇВ, ВІРУВАНЬ	199
Роман Радович НАРОДНЕ ЖИТЛО ПОКУТТЯ: ПЛАНУВАННЯ, ТЕХНІКА І ТЕХНОЛОГІЯ БУДІВНИЦТВА, СИСТЕМА ОПАЛЕННЯ	204
Григорій Рачковський «СПИСКИ ПОСЕЛЕНЬ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ»: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ ОГЛЯД	216
Михайло Романів РІЗНИЦТВО У ТРАДИЦІЙНОМУ ПОБУТІ ПОКУТЯН У ПЕРІОД ПИЛИПІВСЬКОГО ПОСТУ	224
Тамара Русінова ГУСЛІ ТА ЇХ ПРОТОТИПИ У ФОНДОВІЙ КОЛЕКЦІЇ НМНАПУ	229
Роман Сілецький СОКИРА В НАРОДНОМУ БУДІВНИЦТВІ УКРАЇНЦІВ: ОБРЯДОВІ ФУНКЦІЇ	240
Олена Таран СІЛЬСЬКЕ КЛАДОВИЩЕ ЯК МАРКЕР ТРАДИЦІЙНОСТІ (ЗА ЕКСПЕДИЦІЙНИМИ СПОСТЕРЕЖЕННЯМИ СІЛ ЛОХВИЦЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛ.)	248
Олексій Треніч ІСТОРІЯ КНЯЗІВСЬКОЇ ХАТИ З БОЙКІВСЬКОЇ ТУХОЛЬКИ	253
Марта Цимбровська ВОДЯНИЙ ТАРТАК З С. ВЕЛИКОСІЛЛЯ СТАРОСАМБІРСЬКОГО Р-НУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПРИНЦИП РОБОТИ ТА КОНСТРУКЦІЯ МЕХАНІЗМІВ	261
Сергій Ципишев ХЛІБОПЕКАРСЬКІ ПОВІР'Я ТА ЗВИЧАЇ ПОЛІССЯ	274
Розділ III. Інституційний розвиток та новітні методи музейної роботи	
Олексій Караманов МОЖЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ ЯК ФОРМ МУЗЕЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОБОТІ СКАНСЕНУ.....	284

Раїса Свирида ДО ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТОК НАРОДНОГО БУДІВНИЦТВА В МУЗЕЇ ПРОСТО НЕБА. (З ДОСВІДУ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПОБУТУ УКРАЇНИ).....	287
Людмила Сокур, Тетяна Чулкова НОВІ ФОРМИ МУЗЕЙНОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ.....	292

РОЗДІЛ І

Особистості в музейній історії